

SPRAWOZDANIA

Rafał Kopec

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej „Współczesna polityka bezpieczeństwa – aspekty militarne i społeczno-gospodarcze”, Rzeszów, 17-18 października 2017 r.

Conference report: international scientific conference „Contemporary Security Policy – Military and Socio-economic Aspects”, Rzeszów 17-18 October 2017.

W dniach 17-18 października 2017 r. odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „Współczesna polityka bezpieczeństwa – aspekty militarne i społeczno-gospodarcze”. Została ona zorganizowana przez dwa instytuty Uniwersytetu Rzeszowskiego: Instytut Nauk o Polityce oraz Instytut Historii. Współorganizatorami konferencji były Narodowa Akademia Wojsk Lądowych im. hetmana Petra Sahajdacznego we Lwowie, Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki oraz Województwo Podkarpackie. Obrady odbyły się w pięciu panelach, a wygłoszono w ich ramach ponad dwadzieścia referatów. Prelegenci przyjechali z wielu ośrodków akademickich w Polsce, liczna była też reprezentacja badaczy ukraińskich.

Pierwsza sesja nosiła tytuł „Współczesne problemy bezpieczeństwa międzynarodowego”. Jej zakres tematyczny był bardzo szeroki. Prof. dr hab. Beata Molo z Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w referacie „Niemcy wobec globalnych wyzwań bezpieczeństwa energetycznego w drugiej dekadzie XXI wieku” naświetliła wyzwania stojące przed sektorem energetycznym naszego zachodniego sąsiada. Wynikają one z decyzji politycznej o rezygnacji z dwóch kluczowych źródeł energii – węgla kamiennego i energii

atomowej. W tej sytuacji bez wątpienia rosło będzie znaczenie gazu ziemnego. W tym kontekście zaskakująco z polskiego punktu widzenia brzmią deklaracje niemieckich polityków traktujących dostawy gazu z Rosji jako element zwiększający, a nie zmniejszający bezpieczeństwo energetyczne.

Wiele kontrowersji wzbudził referat wygłoszony przez dra hab. Andrzeja Zapałowskiego z Uniwersytetu Rzeszowskiego. Omówił on „Współczesne trendy w konfliktach o niskiej intensywności w Europie” na przykładzie konfliktu we wschodniej Ukrainie oraz działań radykalnych ugrupowań islamistycznych w Europie Zachodniej. Charakterystyczną cechą tych konfliktów jest zmniejszenie roli metod militarnych na rzecz działań ekonomicznych, politycznych czy informacyjnych, których celem jest zniechęcenie społeczeństwa przeciwnika. Kontrowersje ogniskowały się wokół kwestii definiowania wojny i konfliktów zbrojnych. Szczególnie goście z Ukrainy prezentowali odmienne stanowisko w tej sprawie, optując za określeniem konfliktu we wschodniej Ukrainie mianem wojny, z czym – z powodów czysto naukowych, zwłaszcza wynikających z dążenia do dbałości o precyzję i poprawność definicyjną – nie zgadzali się ich polscy koledzy.

Referat doc. Oleksandra Kuchyka i dr Halyny Kuchuk w Uniwersytecie Narodowym im. Iwana Franki we Lwowie „Ewolucja treści systemu bezpieczeństwa zbiorowego jako składnika teorii organizacji międzynarodowych” zwracał uwagę, że poszerzenie kategorii bezpieczeństwa wpłynie na podstawę, na której formowane są układy bezpieczeństwa zbiorowego. Kolejny referat „Paradoks demokratyzacji państw arabskich na przykładzie wybranych wydarzeń politycznych w Haszymidzkim Królestwie Jordanii w latach 1952-2010” wygłoszony przez prof. dra hab. Bartosza Wróblewskiego z Uniwersytetu Rzeszowskiego koncentrował się na tendencjach demokratyzacyjnych w tym państwie. Zwracał on uwagę, że demokratyzacja w Jordanii prowadziła do nasilenia tendencji panarabskich (wcześniej) i panislamskich (obecnie). Ostatni referat tego panelu („Działalność Międzynarodowego Trybunału Karnego ds. Zbrodni w byłej Jugosławii – casus Rastislava Kristicia”) wygłosił prof. dr hab. Krzysztof Żarna z Uniwersytetu Rzeszowskiego. Zdaniem prelegenta na skuteczność trybunału wpływa brak woli politycznej ze strony społeczeństw i państw bałkańskich, spowodowana powszechnym traktowaniem oskarżonych jako bohaterów wojennych. Przekonanie to jest szczególnie dominujące w Serbii, gdzie zwraca się uwagę, że zdecydowana większość oskarżonych to Serbowie, co wywołuje poczucie krzywdy ze strony społeczności międzynarodowej.

Druga sesja „Polityka bezpieczeństwa Unii Europejskiej i państw członkowskich” rozpoczęła się od referatu dra hab. Grzegorza Bonusiaka „Przemiany w polityce migracyjnej Królestwa Szwecji wobec imigrantów w dobie kryzysu uchodźczego”. Wystąpienie zwracało uwagę na nowe, bardziej restrykcyjne przepisy azylowe wprowadzone w Szwecji, m.in. dotyczące kwestii łączenia rodzin. Referat doc. Marianny Gładysz z Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki we Lwowie „Role of regional and subregional alliances in the European security system (case of Baltic-Black Sea region)” prezentował kontrowersyjną wizję europejskiego systemu bezpieczeństwa, prowokując pytania, czy istnieje (albo czy może zaistnieć) jeden, spójny tego typu system w skali kontynentu. Referat doc. Oksany Krayewskiej i mgr Khrystyny Vogel z Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki we Lwowie „Problems of migration processes in the European Union” zwracał uwagę na dualizm podejścia Unii Europejskiej do sprawy migracji. We wspólnocie istnieje bowiem wspólna polityka wizowa wynikająca ze zniesienia granic wewnętrznych, ale reguły wizowe w każdym kraju są ustalane indywidualnie. Dr Anna Paterek z Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w wystąpieniu „Kryzys europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony w świetle 53. Monachijskiej Konferencji Bezpieczeństwa” argumentowała, że ze względu na rozbieżne interesy poszczególnych krajów Unia Europejska porzuciła wizję przekształcenia się w samodzielny aktor w dziedzinie bezpieczeństwa, pozostawiając wymiar wojskowy NATO. Równocześnie jednak na kwestie europejskiej obronności w coraz większym stopniu wpływała będzie zacieśniająca się współpraca Francji i Niemiec. Ostatni referat tego panelu zatytułowany „Zapewnienie bezpieczeństwa informacyjnego państwa w kontekście współczesnych zagrożeń”, wygłoszony został przez doc. Olenę Szczurko z Narodowej Akademii Wojsk Lądowych we Lwowie. Prelegentka opisała, jaki wpływ mają zagrożenia informacyjne na sferę polityczną, społeczną i wojskową, koncentrując się przy tym na zagrożeniach płynących z Rosji.

Ostatni panel pierwszego dnia konferencji „Polityka bezpieczeństwa w wymiarze wewnętrznym” obejmował tylko dwa wystąpienia. Organizatorzy przewidzieli jednak przedłużony czas na dyskusje dotyczące wszystkich wystąpień wygłoszonych tego dnia. Dr Arkadiusz Machniak z Regionalnego Towarzystwa Naukowego w Przeworsku w referacie „Ekoterroryzm jako zagrożenie o charakterze ponowoczesnym” zwrócił uwagę na tę często marginalizowaną kwestię. Prelegent dokonał podziału tego nurtu terroryzmu na

dwie odmiany: terroryzm jednej sprawy (przede wszystkim animalistyczny) oraz terroryzm obejmujący szersze spektrum celów. Dr Grzegorz Milewski z Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim w referacie „Wybrane zagrożenia bezpieczeństwa wymagające użycia policyjnych służb specjalnych” dokonał charakterystyki i podziału tych służb, ze wskazaniem wykonywanych przez nie zadań.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od obejmującej wyjątkowo szeroką problematykę sesji zatytułowanej „Aspekty militarne współczesnej polityki bezpieczeństwa”. Prof. dr hab. Andrij Kharuk i mgr Emiliya Kazan z Narodowej Akademii Wojsk Lądowych we Lwowie zaprezentowali, zgodnie z tytułem wystąpienia „Lotnictwo medyczne Sił Zbrojnych Ukrainy: historię i zastosowanie”. Doc. Oleg Ivachiv i mgr Natalia Marcinko z tej samej uczelni w referacie „Wojna hybrydowa – wymiar gospodarczy” skupili się na ekonomicznych skutkach działań prowadzonych przez Rosję wobec Ukrainy. Dr Piotr Bajor z Uniwersytetu Jagiellońskiego w referacie „Transformacja polityki bezpieczeństwa NATO” zwrócił uwagę, że w działaniach podejmowanych w kierunku wzmocnienia wschodniej flanki Sojuszu Północnoatlantyckiego od wymiaru militarnego znacznie ważniejszy jest sygnał polityczny, komunikujący jedność i spójność wobec zagrożenia ze strony Rosji.

Kolejny referat zatytułowany „Amerykańska polityka kosmiczna w czasach niepewności” wygłoszony został przez piszącego niniejsze sprawozdanie. Wystąpienie koncentrowało się na problemach cywilnego i wojskowego programu kosmicznego realizowanego w Stanach Zjednoczonych oraz próbach ich przewyżczenia. Warto podkreślić, iż wysiłki te podejmowane są w czasie przekształcania przestrzeni kosmicznej w sferę naznaczoną silną konkurencją i rywalizacją pomiędzy graczami różnego formatu. Prelegent podkreślił względnie optymistyczne perspektywy rysujące się przez amerykańskim programem kosmicznym, zwłaszcza w porównaniu z programem realizowanym przez Rosję. Ten drugi, w kontrze do entuzjastycznych przekazów medialnych, naznaczony jest problemami i opóźnieniami. Dr Przemysław Mazur z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie wygłosił referat zatytułowany „Szwecja w obliczu zagrożenia ze strony Rosji”. Zaprezentował kontrowersyjną tezę, iż działania podejmowane przez Szwecję w kierunku wzmocnienia swojej obronności są reakcją przez Moskwę spodziewaną i wręcz sprowokowaną. Zmuszają one do ponoszenia przez

Szwecję znaczących wydatków, a dodatkowo kreują użyteczny na rosyjskiej arenie medialnej komunikat o zbrojeniach państw leżących „u bram” Rosji.

Ostania sesja konferencji obejmowała dwa połączone panele – „Konflikt na Ukrainie jako wyzwanie współczesnej polityki bezpieczeństwa” i „Wybrane problemy polskiej polityki bezpieczeństwa”. Prof. dr hab. Jurij Prysiażniuk z Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki we Lwowie w referacie „Bezpieczeństwo narodowe państwa w warunkach wojny hybrydowej” dokonał podziału tego rodzaju konfliktu na fazy. Mgr Piotr Kułakowski oszacował „Ryzyko wykorzystania separatyzmów etnicznych w konflikcie hybrydowym na przykładzie Zakarpacia na Ukrainie”. Zwracał uwagę na tworzenie rzeczywistości poprzez propagandę, podając jako przykład tzw. Republikę Zakarpacka Ruś. Dr Paweł Korzeniowski z Uniwersytetu Rzeszowskiego w referacie „Analiza działań ukraińskich wojsk lądowych na wschodzie kraju od momentu aneksji Krymu do końca 2016 roku” stwierdził, że na poziomie taktycznym (wyszkolenia, wyposażenia, koordynacji działań) po stronie ukraińskiej nastąpiła znacząca poprawa. Nie dotyczy ona jednak poziomu dowodzenia całą operacją. Co więcej, porównanie sił przeciwników wskazuje na możliwość utrzymywania się sytuacji patowej przez dłuższy czas.

Dr Mariusz Ruszel z Politechniki Rzeszowskiej w wystąpieniu „Dywersyfikacja źródeł dostaw gazu ziemnego na Ukrainę” zwrócił uwagę na najważniejsze trendy w tym zakresie. Należą do nich: całkowite wstrzymanie dostaw gazu bezpośrednio z Rosji, wzrost krajowego wydobycia, znaczące zwiększenie dostaw z krajów Unii Europejskiej oraz obniżenie krajowego użycia. To ostatnie jest skutkiem zarówno utraty wysoko uprzemysłowionego rejonu Donbasu, jak i zmniejszenia energochłonności gospodarki. Żywą i emocjonalną dyskusję wzbudził referat wygłoszony przez dr Grażynę Stojak z Uniwersytetu Rzeszowskiego, zatytułowany „Wpływ nielegalnych upamiętnień UPA na stan bezpieczeństwa wewnętrznego w południowo-wschodniej Polsce”. Prelegentka zwróciła uwagę, że zarówno upamiętnienia polskie, jak i ukraińskie, ulegają przekształceniu. Emocje, jakie wzbudziła ta prezentacja, mimo zrównoważonego i czysto naukowego podejścia prelegentki wskazują, że kwestia ta może być źródłem wielu zadrążeń w relacjach polsko-ukraińskich. Ostatni referat konferencji wygłosił dr Grzegorz Pawlikowski z Uniwersytetu Rzeszowskiego. Omówił on „Konflikt na Ukrainie i jego wpływ na zmiany polityki bezpieczeństwa państw nadbałtyckich i skandynawskich”. Wskazał on na różnorodne, podejmowane

w poszczególnych państwach, wysiłki zmierzające do tego samego celu – wzmocnienia potencjału militarnego w obliczu zagrożenia ze strony Rosji.

Podsumowując należy zauważyć, że wpływ konfliktu ukraińsko-rosyjskiego na badania naukowe dotyczące sfery bezpieczeństwa międzynarodowego i wewnętrznego, jest nadal przeogromny. Temu zagadnieniu, podejmowanemu z różnych punktów widzenia, poświęconych było gros wstąpień. Podkreślić należy dążenie do ujmowania tego zjawiska w kategoriach naukowych, mimo elementów nacechowanych emocjonalnie lub wręcz propagandowo pojawiających się w wystąpieniach badaczy ukraińskich. Tym bardziej były one więc przyczynkiem do ożywionych dyskusji, zarówno na sesjach plenarnych, jak i w kuluarach. Gospodarze już zapowiedzieli kontynuację rozważań dotyczących rozmaitych aspektów bezpieczeństwa w kolejnych latach.